

BERGEGREN, HINKE

Fri kärlek.

Stockholm : Wallentin
1910

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Sv. Saml.
Med.
Könsförh.
(Br.)

BERGEGREN

Fri kärlek
2

Sthlm 1910

Kungl. bibl.foteket

0 0000 000013840

Med
Kömsförh.
(Pr.)

Hinke Bergegren 0

FRI KÄRLEK

Avhållsamhetsdogmen –
med perversitet i släpet

Andra häftet i serien

☛ ☛ Pris 25 öre ☛ ☛

FRI KARLEK

— Föreläsningens
med berättelse i stället

Andra tillägg i samling

Avhållsamhetsdogmen — med perversitet i släpet

Anteckningar och reflexioner

av

HINKE BERGEGREN.

STOCKHOLM
1910

— Avhållsamhetsdogmen —
med pervertitet i släpet

Åberkningar och reflexioner

av

HINKE BERGREN.

STOCKHOLM

Rob. Hultgren & Co tr. Stockholm 1910.

Blygsamhet och hyckleri.

På museerna i Italien äro de nakna manliga statyerna försedda med ett fikonlöv. I Nationalmuseum i Stockholm saknas denna oklädsamma dekoration. Visar det, att vi svenskar äga mindre blygsamhetskänsla?

Förmodligen.

Det heter ju, att de många vilda folk, som gå alldeles nakna, just därför icke ha någon aning om blygsamhet, även om hos dem ej i övrigt kan förmärkas minsta opassande eller oanständiga handling. Hos dem gör den fullständiga nakenheten intet orent intryck, — och det visar att de sakna blygsamhet, påstå de etiska konstmakarna.

Blygsamheten består nämligen i medvetandet, att den fullständiga nakenheten är något stötande, opassande.

Pater Salvado berättar från sin missionsresa i Australien, att han, för att utföra sitt »civilisatoriska» verk lät utgå det påbudet, att alla vildar, som besökte klostret för att hämta soppa eller få arbete ute på fältet, skulle vara draperade med ett känguruskinsn. En gång kommo likväl tvänne kvinnor dit i sin vanliga nakenhet. Man underrättade dem om de nya bestämmelserna. De skyndade därifrån, men vände snart tillbaka, var och en med sitt känguruskinsn kastat över vänstra axeln! Uppenbarligen saknade de minsta tillstymmelse till blygsamhetskänsla.

Var har den kommit ifrån? Hur har den uppstått?

Till och med djuren visa spår av den, påstå somliga. Flera djur lära nämligen gömma sig undan, då de para sig. Detta är dock kanhända blott tillfället med de djur, som ha något att frukta av oss människor. De måste sätta sig i säkerhet i ett sådant ögonblick, då de i yrseln varken se eller höra så skarpt som annars. Det är nog förklaringen.

Mantegazza anser, att första ansatsen till blygsamhet är »kvinnans första rörelse med handen för att dölja delar av kroppen, vilka mannen ville se».

Lombroso menar, att blygsamhetskänslan först uppstod hos kvinnorna, för att täcka illaluktande utdunstningar.

Letourneau säger tvärtom, att det ingalunda är den primitiva människans finkänsla, utan hennes egenkära råhet, som i hög grad omedvetet har skapat blygsamhet och könslig sedlighet. Den dag, då männen började betrakta kvinnorna såsom personliga ägodelar, förbehöllo de sig också att äga dem för sig själva och försvarade dem mot andra mäns angrepp; särskilt straffade han, ägaren, på det strängaste sin eller sina hustrurs »utsvävningar», naturligtvis utan att själv pålägga sig några band. Så småningom uppstod i kvinnornas hjärna, såsom följd av dessa råa inskränkningar, en viss känsla av äktenskaplig plikt, könslig återhållsamhet samt någon omsorg för att i större eller mindre grad skylla nakenheten, något som till sist nedärvdes.

Blygsamheten har sina lagar, varierande i olika tider hos olika folk. Men över dem ha utan vidare den s. k. civilisationen och de kristna sedlighetsapostlarna ställt sig och fälla dom. Sålunda ge de t. ex.

folkslaget tehuelkerna i Sydamerika ett fint betyg, ty hos dem bada männen och kvinnorna på skilda platser, och de avlägga aldrig sin gördel; gentemot dem ställas japanerna såsom mycket underlägsna i fråga om blygsamhet, då deras kvinnor bada nakna, t. o. m. i mäns åsyn.

Hur fullständigt utan blygsel de egyptiska och arabiska kvinnorna äro synes bäst då de, om de med obetäckta ansikten överraskas av europeer, draga upp kläderna — koranen förbjuder dem nämligen att utan slöja visa sig för en främling — över huvudet, varvid nedre delen av kroppen ogenerat blottas.

Det skulle aldrig någon ärbär svensk kvinna kunna göra!

Om hennes fästman, då de sitta i kyskhet ensamma, skulle be att blott få se hennes vackra armar eller hennes granna vita hals — en harmens rodnad flöge då säkert över hennes blyga kinder. Men på en anständig familjebal, där kan hon visa sig så både för dig och mig, som varken stå henne så nära eller bett henne därom.

Antag emellertid, att hon verkligen uppfyllde sin älskades önskan och folk fick veta det, då skulle hon anses i högsta grad oanständig, kanske något än värre. Någon blygsel skall man väl ha!

Som sagt, på överklassens fina baler (liksom på bordeller) visar kvinnan här hemma ej så litet av sina bröst, dock ej helt nakna, utan så retande som möjligt, — det är däri den stora blygsamheten så vackert visar sig.

I Musgo i Centralafrika lära kvinnorna på det sorgfälligaste sätt skyla sin bakdel, medan de lämna kroppens framsida naken.

Hos flera vilda folk nyttja endast kvinnorna något

slags beklädnad. Männen däremot ej. Tillfrågas de varför, svara de stolt och manligt, att de väl icke skola likna kvinnorna heller. »Kläder äro endast för kvinnor.»

Alltför ofta, anmärker Mantegazza så träffande, synes oss ett folk kyskare, blott därför att det är mer hycklande och blygsamt.

Det är — för att återvända till utgångspunkten — ingalunda något drag av större naturlig sedlighet, då italienarna påklistra sina statyer några fula och dumma blygsamhetsmärken; det är snarare ett tecken på förståelse av den fullständiga nakenhetens stora skönhet, då man här hos oss avstår från de blyga fikonlöven.

Kyskhet för himmelrikets skull.

Ammon hade aldrig sett sig själv naken. Och däri är han nog icke ensam bland heligheterna.

Men finurlig var den vilde, som svarade en missionär, att han gick naken, ty så hade Gud skapat människan. Fast han visste tydligen icke, att Gud efter flykten ur Paradiset ej mer lär tycka om nakenhet. Också fikonlövet har han skapat. Om till beklädnadsändamål är en fråga för sig. Den nakna människan är i alla fall en styggelse, en påminnelse om synden, som Adam och Eva i sin oskuld smakade.

Och Gud hatade synden.

Orenlighet däremot var Gud behaglig. Därför tvättade Antonius aldrig sina fötter. Paula och Melania, som hade Jeronimus till biktfar, trodde att bad gör en mindre helig.

Och så vältra de sig i smuts och kyskhet — för himmelrikets skull.

Den ganska vackra liknelsen om Jesus såsom den kommande brudgummen har den opoetiska kristna boskapen tytt till en dum verklighet, kroppslig, rå, osmaklig, där könslig orördhet är huvudsumman, och priset är bleksotens krona här, och däruppe ovan molnen all överjordisk härlighet.

Jungfrun är det sublimaste. Den gifta kvinnan står visserligen över den ovigda modern, men högt över dem båda står hon, jungfrun. Äktenskapet är blott tillkommet som läkemedel mot synden, den värsta synden. »För att undvika skörlevnaden have var man sin hustru och var kvinna sin egen man.» Det är Pauli visdomsord, som den gudsmannen Luther attesterat.

Vigselns hygieniska betydelse.

Icke ensamt kristendomens asketism är orsak till det oeffterättlighetsstillstånd, som är rådande i könsedligt hänseende. Läkarna, nutidens orakel, ha lika stor skuld däri som de heliga. Ja, deras skuld är t. o. m. större, enär deras bildning är så mycket större än tempeltjänarnas.

Av omsorg om sitt sociala anseende (det vill med andra ord säga: av lumpen feghet) tyckas flertalet läkare helst se, att de slippa bli indragna i s. k. sedlighetsdiskussioner. Tvingas de emellertid av en eller annan anledning att bryta sin kära tystnad, sker det i allmänhet icke under några som helst protester mot sekelgamla fördomar; tvärtom den största aktning ägnas dem.

Men när de därvid så tydligt visa, att de måste på det oärligaste sätt vränga sitt ämne, på det att resultatet må bli i överensstämmelse med den härskande meningen, då äger man rätt att stämpla sådan vetenskap som humbug.

Desto mer heder värda äro i stället de få, som utgöra undantag. Och lyckligtvis växer deras antal.

Ehuru prof. Seved Ribbing ej gärna kan räknas ibland dem, besitter han dock en ovärderlig förtjänst, nämligen att föra ett öppet språk. Först på sådant sätt blir det möjligt att få en verklig diskussion i gång. Må så de skenheliga skria och oja sig bäst de gitta.

Redan i början av sitt första föredrag »om den sexuella hygien» framhåller han, att ämnet, om sexuallivet, må kunna avhandlas bland bildade män (och kvinnor?) och »icke blott vara hänvisat till nachspielets föraktliga sysselsättningar». Visserligen tillägger han, att det skall ske med »allvar och värdighet»; och eftersom det särskilt anmärkes, är väl meningen den, att om frågan utvecklas så, att resultatet ej blir samma som det »vetenskapen» kommit till, då har man icke bjudit till — med allvar. Kanske också att jag misstager mig. Hur som helst: nödvändigt är, att det talas ut. Och det har hr Ribbing försökt.

Efter en kort och lättfattlig framställning av de sexuella organens anatomi jämte fysiologi, beröres det så viktiga spørsmålet om den sexuella mognaden. Det synes vara ett ganska allmänt misstag, att pubertet och mogenhet vore ett och detsamma. Här betonas för den skull särskilt, det utvecklingens fulländning icke inträder i och med den s. k. manbarhets-perioden. Utan att denna utvecklingsprocess fortlöper under flera år, grundläggande fullständig utbildning och mogenhet.

Prof. Ribbing, som menar att en diktares uppgift

icke kan vara att uppleta abnormiteter, förebrår i detta sammanhang Strindberg och Geijerstam, att de skildrat fall, där ynglingar redan vid 12—14 år hemsökas av erotiska fantasier: ty detta är något som, påstår han, visar en sexuell brådmogenhet, som icke förefinnes hos det sunda normala flertalet.

Därom kunna dock meningarna vara delade. Men ingalunda må väl förnekas, att det innebär fara, då en författare vårdslöst uttalar sig i ämnet. Jag vill exempelvis nämna ett bekant ställe i »Giftas»: »Han var femton år, den tidpunkt då kulturmänniskan är manbar och mogen att ge liv åt kommande släkten, varifrån hon hindras av brist på föda åt ungarna». Sådant kan näpeliggen försvaras.

Prof. Ribbing slår över till motsatt ytterlighet och uttrycker som sitt önskningsmål, att det kunde bli möjligt för männen att ingå äktenskap vid 26 års ålder, för kvinnorna vid 23, 24 år. Till dess må de vackert lära sig att vänta. Det är så nyttigt på alla sätt och vis. Och alldeles icke emot naturen, om så giftasåldern höjdes hur högt som helst. Stödd på »samtidens vetenskapliga forskning» bestrider han, att sexuellt umgänge skulle vara en nödvändighet, såvida icke man redan är gift, förstås. Då visar man sig vara »en man av moderation» om man följer Luthers tvänne gånger i veckan. Ja, det är t. o. m. onödigt hålla på sådan inskränkning: då kan under fullt normala förhållanden tillåtas umgänge varannan natt.

Så skall det låta!

Här gäller det i sanning ett av könsfrågans huvudmoment. Det är för den skull av synnerligt intresse att närmare se till, hur en äktenskapsinstitutionens ivrigaste anhängare, den där tillika är medicine professor, går till väga för att försvara sin ståndpunkt och vederlägga motpartens.

Skall en man under väntan på äktenskap skaffa sig sexuell umgänge av annan art eller ej? Ungefär så uppställer prof. Ribbing själv frågan.

Han ger till en början ett par korta antydningar om, i vilken riktning ämnet debatterades (på 1880-talet) i den radikala skönlitteraturen, anför därefter några läkares erfarenhet, en del mäktiga moraliska utlåtanden, som jag icke anser behöfligt att citera. Så mycket måste likväl nämnas, att de gå ut på att »det kan icke bli nog tydligt fastslaget, att den strängaste återhållsamhet och renhet är lika mycket i överensstämmelse med fysiologisk som med sedelag.» Inga bevis. Endast påståenden.

En av hr Ribbings värda auktoriteter vill jag dock särskilt hålla mig till. I ett »vetenskapligt» arbete (*On the reproductive organs*) säger dr W. Acton, »att det är hans mening, att absolut återhållsamhet både kan och bör utövas av ogifta män, och detta utan skada för deras hälsa.» Man lägge märke till, att det blott gäller ogifta män. Med de gifta förhåller det sig som sagt annorledes.

På tal om att, sedan diskussionen om kvinnans rättigheter uppstått, många kvinnor visa sig mindre villiga mot sina män, berättar samma dr Acton om ett samtal han haft med en gift dam, vilken kraftigt sökte förfäktas den åsikten, att eftersom det är hustrun, som har obehaget av de nio månadernas havandeskap o. s. v., det också bör vara hon, som äger avgöra, huruvida äktenskapligt umgänge skall äga rum eller ej. »Jag vågade», heter det, »påpeka för denna positiva kvinna, att sådant uppförande å hennes sida vore från medicinsk ståndpunkt högst skadligt för hennes mans hälsa, särdeles om han hade stark sexuel disposition».

Så stor makt utövar kyrkans välsignelse, att den

förändrar mannens natur. Och ändå vågar man tala om att vigseln icke är av någon vidare betydelse. Allra minst har väl någon icke-läkare förut anat, att prästens böner äro av sådan vikt — från medicinsk ståndpunkt!

Ribbing är av samma mening som dr Acton.

»*Bland verkliga läkare.*»

Före äktenskapet är avhållsamhet en dygd både inför Gud och hygien. Det är den höga vetenskapens slutord, påstår prof. Ribbing, till vilkens förutnämnda arbete jag ännu måste knyta några anmärkningar, emedan det här i Sverge gäller som ett verkligt orakelord.

Han förklarar, för att styrka sina påståenden, att han, som genomgått rätt mycket av den vetenskapliga litteraturen i ämnet, »ej funnit någon direkt medicinsk uppmuntran till laglöst konsumgänge». Nota bene så när som på ett undantag (av Charles Mauriac), där det bl. a. heter, att »flertalet finner såväl av sig själv detta medel, att det sällan är nödvändigt att påpeka det». Att läkarna i allmänhet skulle resonera på samma vis (fast de försiktigt nog akta sig för att sätta det i tryck), förnekas på det bestämdaste. »Bland verkliga läkare», påstår Ribbing, »äro meningarna ganska ensartade*.)» Och det är nog obestridligt, ifall nämligen

* D:r *Blackwell*, som icke är mindre »sedlig» än Ribbing, säger däremot, att bland nutidens medicinare två »olika meningar gora sig gällande, var och en omfattad av män med stort medicinskt anseende, men av diametralt motsatta åsikter angående ledandet av fortplantningsdriften. Båda meningarna förfäktas av redbara läkare, som följa sin övertygelse, hava vidgad blick och önska samhällets bästa.»

blott de, som icke hysa avvikande mening, få räknas bland de verkliga läkarna.

Emellertid har prof. Ribbing slagit sig själv på fingrarna, i det han på ett par ställen hänvisar till en tysk läkare, dr Klencke, och hans arbete »Makan», vari enligt Ribbings egen utsago, en god och finkänslig äktenskaplig dietetik finnes framställd. Dr Klencke skriver dock på tal om att naturen icke ålägger människan återhållsamhet i strid med hennes egna organiska drifter: »Naturen bevisar tvärtom, att den fullkomliga återhållsamheten i könsnjutningen åstadkommer sjuklighet och abnorma tillstånd till kropp och själ; hon bevisar vidare, att en normal könsnjutning låter båda könen hålla sig längre friska och blomstrande samt t. o. m. förlänger livet»... »Det är isynnerhet kvinnans sunda livskraft som lider, om de mogna organen måste vila i överksamhet.»... Vidare heter det »att de naturliga könsfunktionerna öka kroppens och själens kraft och spänstighet, och att om hos man eller kvinna könsorganet vilar utöver livets blomstringstid, kropp och själ förstämmas och bli sjukliga, samt organet och lynnet förslappas» o. s. v.

I samma anda yttrar sig dr A. Sell (Om Betydningen af Sindsbevægelser som Sygdomsarsager): »Kjösdriftens naturlige Tilfredsstillelse spiller hos begge Kjøn en stor Rolle i Følelsen av legemligt Velvære, ligesom dens overdrevne Tilfredsstillelse og Masturbation, afset fra de organiske Tab, medføre Abnormiteter baade i Menneskets psykiske och fysiske Liv.» Och han betonar, att det icke finns något organ, varest små abnormiteter påverka människans sinne så starkt som i könsorganen.

Om någon invänder, att sådana uttalanden tyckas motsäga hr Ribbings, svarar denne måhända med den

upplysningen, att t. ex. dr Kleneke s mening antagligen är, att män och kvinnor, som hunnit till mogen ålder, skola gifta sig. Utmärkt! Men de som icke ha råd? Eller som icke vilja binda sig?

För övrigt är Ribbing nästan lika envist emot att äktenskap, den heliga institutionen, rekommenderas som något slags hälsomedel. Han säger det ganska uttryckligt.

Hans resonnemang härom utgör ett synnerligt prov på den logiska skärpa, varav hans bevisföring utmärker sig, vadan det förtjänar särskilt framhållas.

Det lyder: Allmänheten liksom några läkare äro av den mening, att sexuell nervositet bör behandlas med äktenskap. Men detta är ett farligt misstag. Visserligen känner prof. Ribbing fall, då nervösa subjekter under ett naturenligt äktenskapligt samliv återvunnit en förut rubbad hälsa, men han känner också motsatta fall. Och man måste tillika påakta den psykiska sidan. Det fordras en viss sympati mellan makarna för att framtida lycka skall kunna garanteras. Ger nu läkaren en nervös man det rådet att gifta sig, blir han naturligtvis »ytterst angelägen, brådskande att uppfylla ordinationen», och för att vara säker att slippa en korg, basar han åstad med sin — hushållerska eller någon annan kvinnsperson »långt ned på samhällsskalan.» Blir kanske ett eller ett par år kurerad för sin nervositet, men återfaller förr eller senare däri av brist på sympati från sin hustrus sida, »av oro och sorg över rubbade familjeförbindelser, ekonomiskt tryck m. m.» Ribbing slutar: »För min del ordinerar jag aldrig giftermål.»

Det är briljant! Man skall vara professor för att våga skriva sådan klumpighet och löjlighet.

Tilläggas bör dock, att man däri nog kan upptäcka någon sanning. Fast av den lär man, att fria förbindelser äro att rekommendera framför livstidstvång.

Avhållsamhetsdogmen.

Kvinnorna ha måst vackert rätta sig efter de bud männen dikterat. Om de komma att hålla fast vid den påbjudna grundsatsen även den dag, då i allmänhet både män och kvinnor stå så ekonomiskt frigjorda, att den ena ej behöver »leva på», den andra, det är en annan fråga. Man har svarat, att kvinnan, som under så många och långa tidsåldrar erfarit välsignelsen av den på henne ställda sedlighetsfordran, ej numera självvilligt kan avstå från detta krav. Är detta sant? Vem är det som talar om den välsignelse, kvinnan erfarit? Vem? om icke blott en del män samt äldre kvinnor, vilkas lidelsebrunn alldeles uttorkat; märk det: en del män och äldre kvinnor. De unga, ogifta kvinnorna, de friska och starka, hos vilka könsdriften likt eld i blodet sjuder och glöder, de som känna och leva mitt uppe i de lidanden celibatföreskrifterna tända, deras stumma klagan låtsar man alldeles icke om, viss som man är, att ingen av dem dristar öppet bekänna något om sin åtrå, något om sina hemliga tankar och begär. Man förnekar visserligen icke (fast det finns nog även exempel härpå) att kvinnan har könsdrift, men man säger: utan strid ingen frid. Det är var människas plikt att övervinna dessa frestelser, som uppväckts av hennes lägre natur. Hon kan det om hon vill. Hon kan det utan någon som helst risk; det är endast lögn det där talet om avhållsamhetens hälsofarlighet.

Man stöder sig på höga medicinska auktoriteters erfarenhet. Man anför, att de bästa läkare i Skandinavien ha styrkt, att ingen sjukdom kan vara orsakad av »ett rent sedligt liv». (Obs.! De läkare, vilkas ut-sago anföras, äro naturligtvis de bästa läkare, emedan de just levererat sådana passande vittnesbörd. Dessutom förtjänar i detta sammanhang erinras om, att det finns ett vetenskapligt bigotteri, fullt jämförligt med det som bär »läseriets» etikett.)

Ett stort misstag är emellertid, såsom jag redan nämnt, att de högsedliga skulle ha de medicinska auktoriteterna på sin sida. Det stora flertalet av läkare har visserligen ej direkt yttrat sig i frågan, men jag dristar lika fullt påstå, att de ansett könsumgänge nödvändigt åtminstone för mannen. Beviset lyder: deras varma försvar för prostitutionens reglementering. I den frågan ha de så gott som samtliga, både stora och små, hyst en och samma orubbligt fasta övertygelse. I fall de icke hållit före, att det är ett trängande behov för mannen att, änskönt ej gift, ha könsumgänge, ha de väl omöjligt kunnat vara med om något så avskvärt som detta människoooffrande. Blott för männens dåliga vanors skull, blott för deras nöjes skull — är det troligt? Näppeligen. Har icke under försvaret för reglementeringen legat ett underförstått medgivande av nödvändigheten av könsumgänge för mannen, så har denna polis- och läkarövervakning ej blott varit en gränslös orättvisa mot ena parten, utan tillika ett det skändligaste och råaste övergrepp; och de, som gått i elden för systemet, handlat icke endast försvarslöst, utan skurkaktigt.

Väl förstår jag, att knappast någon läkare vill erkänna detta, — man har blott haft tanke på de venerska sjukdomarnas hämmande, påstår man; — jag

vågar lika fullt betvivla att sådana grymma åtgärder, som en smittospridarns förföljande, kunna vara tänkbara utan »förmildrande omständigheter» för den andra smittospridande parten.

Det är lätt förklarligt, att inför en sådan makt, som den hyckleriets religion äger, det varit farligt för läkarna att icke i någon mån offra på dess altare. I stället för att framför allt söka nedbryta den hemlighetsfullhet, som omgärdat allt vad som rör könslivet, ha de i allmänhet snarare visat sig angelägna att vilja hålla vid makt detta »vackra bevis på verklig blygsamhetskänsla». Liksom i skolorna undervisningen om människokroppens byggnad och förrättningar inskränker sig till *homo sapiens* utan könsorgan, ha alltför länge de medicinskt bildade vetenskapsmännen i sina populära framställningar i fysiologi — lämnande ganska grundlig insikt i t. ex. andningens och matsmältningens processer — samvetsgrant överhoppat varje den minsta antydning om det könsliga livet.

Till deras oförgätliga skam ha de som tidast varit mera undfallande än de behövt. I »Människokroppens byggnad och förrättningar» av Thomas H. Huxley t. ex. får läsaren icke så mycket som en hum om fortplantningsorganens byggnad och förrättningar. Och i Paul Bert's »Livet», översatt av dr Rob. Tigerstedt och med förord av prof. Chr. Lovén — och vari bokens huvudsakliga innehåll sägas vara »en framställning av livsföreteelserna hos de högre djuren och framför allt hos djurrikets högsta representant människan» — nämnes ingenting om fortplantningen. Det oaktat anmärker prof. Bert redan i första föreläsningen, att »i naturen intet är litet eller motbjudande, att vi tvärtom över allt finna tillfälle till djupa och allvarliga lärdo-

mar; om vi förakta något, sker det blott av oförstånd och okunnighet».

Att en del läkare på senaste åren dristat bryta mot den gamla slentrianen att ockra på folks »oförstånd och okunnighet», är ju högst glädjande, men det är icke för tidigt och deras är sannerligen icke förtjänsten, ty sociologer såväl som den upplysta allmänna meningen ha banat väg och rent av tvingat dem ut ur deras hyecklande kurragömma-taktik.

Ett klart och öppet fördömande av den ödesdiga avhållsamhetsdogmen har dock endast ett mindre antal »auktoriteter» ännu vågat sig på. Detta förklarar de högsedligas stora later; men att de likväl själva känna sig ovissa synes därav, att då de citera »de bästa läkarna», händer det alltför ofta att de blott genom förvrängning eller falsk tolkning får det att överensstämma med sin egen kristliga asketism. Se här ett belysande exempel! Till Tysklands studenter utfärdades år 1900 ett upprop från tjugo professorer i medicin. Det var avsett som en varning mot de veneriska sjukdomarna; numera användes det av de högsedliga som ett bevis för den medicinska vetenskapens konstaterande av avhållsamhetens stora nytta. Vad är det då det lärda uppropet förkunnar? Jo, »att enligt tusenfaldig erfarenhet en viss återhållsamhet och inskränkning i könsumgänget kan iakttagas utan all skada för den unga mannens kroppsliga och andliga utveckling». Vad har detta med avhållsamhet att göra? Ej ett tecken. Det citerade är ju för den, som kan läsa innantill och vill läsa rätt, en mycket nyttig erinran om måttlighet. Ingenting annat.

Men måttlighetens stora dygd kan först väckas till verkligt liv med den fria kärleken, vilken har till

mål samt möjliggör en saun och vacker syn på köns-
livet, — hittills nedsmutsat i religionens och hyck-
leriets dy.

Jcke avhållsamhet, icke överdrift.

»Lika så litet som det står i min makt, icke att
vara man, lika så litet förmår jag att vara utan
kvinna... Ty det är ej fri villkorlighet eller fritt be-
slut, utan en nödvändig, naturlig sak, att allt vad
som är en man må hava en kvinna, och vad som är en
kvinna må hava en man.»

»Till och med en kvinna, som har ett oäkta barn,
är bättre än en nunna.»

»Vill du veta, vem du har lovat att hålla kysk-
hetsbudet? Jag skall säga dig det: den lede djävulen
i helvetet och hans mor.»

Detta är den gudsmannen Luthers egna ord, som
det ej är ur vägen att även i vår tid minna om.

Ingalunda menade Luther därmed, att tala för
könsliga utsvävningar, utan för ett naturligt, ej aske-
tiskt liv.

Men för våra dagars högsedliga tycks begreppet:
iakttagande av måtta, vara alldeles okänt. Mot av-
hållsamhet ställa de nödvändigt — överdrift. Om de
därvid döma av egen sorglig erfarenhet känner jag
ej, men att deras resonnemang är falskt, torde ej vara
svårt att inse. De anföra läkares varningar för utsväv-
ningar såsom bevis för att utomäktenskapligt umgänge
är till fara och skada för kropp och själ, som om icke

utsvävningar kunna förekomma likaväl bland de vigselhopkedjade.

Det är för både de ena och de andra absolut nödvändigt att lära känna samt följa måttlighetens kraftskänkande bud, som också är den fria kärlekens första bud.

Att könsdriften nu ofta spelar en för allsmäktig roll, upptager otaligas tankar i alltför hög grad, ja, är för många nästan alltuppslukande, kan omöjligt förnekas. Men orsaken därtill är just det lönlösa avhållsamhetspredikandet, i stället för ett vist och nyttigt inpräntande av naturens stora lag: måttlighet. Icke överdrift, men ej heller ett fullständigt avstående ifrån den sinnliga njutningen. Eller vem har bevisat, att den fysiologiska lag som lär, att ett organ, som icke tillbörligt och naturenligt övas, hämmas i sin utveckling, försvagas och förlorar förmågan att rätt lösa sin uppgift samt att i följd därav organismen i sin helhet lider, — vem har dristat påstå att denna lag icke gäller könsorganen? Jo, det kristliga kyskhetsbudet plus lika kristligt hyckleri, och dess utropare*). Men skola vi lyssna längre till dessa glädjedödare? De gamla eremiterna lärde, att människan borde undandraga sig världens lockelser och att särskilt skulle man fasta, den dygden prisade vår herre så högt. Nu bryr ingen sig om det pladdret. Den andra huvuddriften däremot skola vi alltjämt misshandla, och det är dygd!

* Man kan ej likställa fortplantningsorganen med matsmältningsorganen, ty — säger en kristen humbugare — »matsmältningen är en naturlig förrättning, som ej omedelbart berör livet i Gud.»

Faran för överdrift.

Ständigt omtuggas samma påstående, att faran för överdrift är större i fria förbindelser än i heligt samboende. Man citerar det gamla ordstävets, att aptiten kommer medan man äter, fast det är svårt att fatta, vad därmed egentligen avses, ty aptiten kommer väl likafullt om man äter i sitt eget äkta hem eller hos sin kära vän.

Förmodligen menar man, att utan äktenskapsparningens reglementering skulle de könsliga utsvävningarna taga överhand. Den redan nu onaturliga sinnligheten skulle gripa så omkring sig, »at hvad der er, vil være for intet at regne imod hvad der kommer», såsom en dansk sedlighetsvän utan vidare förkunnar. Man dömer efter förhållandena nu, kan omöjligt utan tvång föreställa sig någon som helst behärskning, och det helt enkelt därför, att man icke vill erkänna, vari grunden till det nutida liderlighetstillståndet är att söka. De högsedliga tröttna icke att återupprepa, att det för den fria kärlekens försvarare blott gäller att följa sina lustar; så ha de ropat och så skria de än i dag utan att låtsas höra våra protester, utan att våga lyssna till våra förklaringar, att uppfostran — då hemlighetsmakeriet ersatts av en fördomsfri grundlig upplysning om könslivet — skall leda driften inom naturliga gränser och lära de köns mogna förstå, att såväl den alla naturlågar hånande könsliga avhållsamheten, som även den överdrivna könsnjutningen verkar skadligt på den mänskliga organismen. Vilken lärdom just fordras, för att den fria kärleken skall kunna förverkligas till lycka för mänskligheten, förande henne till en högre moralisk nivå.

»Det återstår ännu», såsom Buckle utvecklar det i Civilisationens historia, »att lära, att våra begär äro lika mycket en del av oss själva som någon annan egenkap vi äga och därför böra tillfredsställas, om hela individen skall bli utvecklad. Ifall en människa undertrycker en del av sig själv, blir hon stympad. Den rätta gränsen för tillfredsställandet av våra drifter är, att vi därmed varken skada oss själva eller andra. Under detta villkor är det lovligt. Ja, det är mer än lovligt: det är nödvändigt. Den, som avhåller sig från ett ofarligt och måttligt tillfredsställande av sina drifter, låter därigenom några av sina väsentliga förmögenheter falla i träde och måste av denna orsak anses ofullständig och ofärdig. Han är en krympling, han har aldrig nått sin fulla växt. Han kan vara en munk, han kan vara ett helgon, men en människa är han ej.»

Märk, det gäller sålunda att undergräva såväl det falska prisandet av den kvävda könsdriften, varigenom människans hela levnadslycka göres beroende av det våld hor äger över sin sinnliga drift, som den hårdhjärtade, förnedrande och lågt egoistiska överdriften.

Att denna senare, som tar sig uttryck i ett tankarnas ständiga lekande kring ett och detsamma: könsdriften och dess tillfredsställande, ofta för till vansinne, är ej nog allmänt känt. Ingalunda är det min avsikt att rita upp någon otäck skrämbild, men det vore orätt att alldeles förbigå detta faktum. Lika orätt, som att fördölja, huru hos den, som utan återhåll hänger sig åt det könsliga nöjet, vanan blir ett mänskoförnedrande, tyranniskt tvång. Hela raden av flickjägare, barnaskändare och våldtäktsmän samt omättade kokottsjälar är det jag härvid tänker på.

Däremot håller knappast det ofta hörda talet streck, att könsliga utsvävningar skada hälsan och

kroppen i så hög grad. Vad kvinnorna angår synes åtminstone förhållandet vara det motsatta: att det icke skadar alls. De, som gjort den kvinnliga prostitutionen till föremål för ingående studium, ha otvivelaktigt kommit till samma resultat som den engelske läkaren Acton och fransmannen Duchatelet, vilka med ett stort statistiskt material visa, att s. k. glädjeflickor i stort sett åtnjuta vida bättre hälsa än de kvinnor, som i all ärbarhet föra ett stilla, enformigt liv. »Den impuls och den upphetsning, som uppstår i och genom den könsliga njutningen, skänker kroppen en spänstighet, som jämte andra orsaker förklara det robusta välbefinnande och den järnhälsa, varåt dessa så ofta kunna glädja sig.» Ingen klass av kvinnor lära vara så fria från de vanliga sjukdomarna som dessa annars i så många hänseenden beklagliga könsfördomens offer.

De könlösa.

Hur uppenbart motsatt är ej fallet med snöpiggarna. Både beträffande den kroppsliga och själsliga utvecklingen inverkar kastrerandet hämmande. Den i barnåren snöpte ynglingen har (enligt dr H. Jankes framställning) ej sinne för sin omgivning, han känner inga ädla drifter, ingen rättskänsla, inga medborgerliga plikter. Men även om kastreringen skett sedan han blivit manbar är för honom varje fantasiens högre flykt och varje uttryck av manlighet alldeles främmande, och i stället utveckla sig vissa later, såsom falskhet, list, egennyttia, lömskhet och snikenhet.

De snöpta förbli mer eller mindre outvecklade, den

yttre kroppsgestalten liknar kvinnans, totalintrycket av en kastrat är ett missbildat väsen, erinrande om ett stort barn med förkvinnligade former.

Maudsley har anfört många bevis för att de kasterade icke äga någon moralisk karaktär. Deras själ är stympad liksom deras kropp. Med berövandet av könskänslan äro de berövade varje andlig utbildning och energi, som densamma direkt eller indirekt skänker och väcker till liv.

I kristendomens heliga sköte frodas könlösheten, men det är som bekant särskilt den katolska kyrkan som underhåller den omänskligaste formen: kastrationen. I Ryssland lär det finnas en religiös sekt, skopzerna, vilka betrakta urvägenröjandet av könsdriften genom snöpfung såsom en gudi behaglig handling. Det är vederstyggligt, men konsekvent.

De från kastraternas värld gjorda erfarenheterna visa emellertid — så avslutar dr Janke sin undersökning om kastrationens betydelse — alldeles påtagligt de svåra följder, som könsdriftens tillintetgörelse hos människan medför, och de bevisa vidare, hur väsentligt könsdriftens fria vidmakthållande är för människornas samhälleliga sammanlevnad och för utvecklingen av de högre i den mänskliga karaktären grundade själsanlagen och böjelserna.

Skaparens gissel.

Skörlevnad är den klingande benämningen på utomäktenskapligt umgänge. Med förkärlek användes ordet i de digra luntor som röra både den jordiska och

den himmelska rättvisan. Gud, som enligt vad vidskepelsekodexen förkunnar, hårt fördömer skörlevnad, har emellertid till dess bestraffande uppfunnit en gruvlig sjukdom. Detta är ingalunda någon ny upptäckt, som våra dagars högsedliga i sin renhetsyra gjort. Redan i dr Bengts läkarbok (från 1500-talet) heter det: »Gud vill visserligen straffa sådan okyskhet genom sådan plåga.»

I århundraden ha människorna trott därpå, det måste således vara sanning!

Håvkrankhet var fordomdags namnet, emedan plågan särskilt graserade vid häven, nu heter det veneriska sjukdomar, och de äro, menar man, ett avgörande bevis för att skörlevnad är onaturlig. De äro skaparens gissel, hans straffverktyg mot all otukt. Könsumgänge utanför vigselformuläret är förkastligt, ty om det varit tillåtet och icke i strid mot Guds uppenbarade lag, hade naturen aldrig kunnat belägga otukten med ett sådant straff. Naturen — så sammanfattar man sin vackra lära — fordrar återhållsamhet utom äktenskapet (fast umgänge 3—4 gånger i veckan däriinom!), hon har dömt den obundna tillfredsställelsen av könsdriften med dessa sjukdomar som på samma gång äro ett straff från försynen, ett straff, som icke går ut över individen allena, utan allt intill tredje och fjärde led. Ja, sådana sedliga zeloter finnas, att de rent ut förklara att det »skulle vara en olycka för mänskligheten, om det någonsin kunde upptäckas något annat ofelbart medel mot dessa sjukdomars uppkomst och utbredning än avhållsamhet och ett sedligt liv.

Då man läser slikt, kan man lättare förstå deras ilska mot skyddande försiktighetsmedel, »dessa djävulens konster, genom vilka de älskande kunna undgå

följderna, fast de äga njutningen». De sedligas hysteriska skrianfall fick, som alla minnas, vår regering och riksdag att antaga de löjligaste och skamligaste förbul mot kunskap om preventiver, — skall det nu lyckas dem, de högsedliga skrikarna, att få samma lagstiftande snillen att förbjuda 606 — Hata-Ehrlich-medlet —, så är det blott i full stil med det svenska officiella hyckleriet.

Det oerhörda lär ju ha inträffat, att ett par vetenskapsmän haft så liten respekt för Gud, hans bud och förordningar, att de under outtröttligt arbete upptäckt ett medel mot syfilis, den farligaste och hemskaste av »otuktssjukdomarna». Det medlet, 606, måste av de sedliga betraktas såsom ett uppenbart hån mot naturen och dess helga lag: att straff skall följa — på skörlevnad.

Den lilla människan, syndfull och härlig, trampar skaparens gissel under sina fötter och står där som segrare.

Asketismen har förlorat ett av sina dyrbaraste bevis.

Köttet är svagt.

Det är kristendomens spåkningslära, om att köttet skall dödas, som sitter i tiden ännu. Vi religionsskrämda människobarn kunna, tycks det, aldrig bli riktigt fria från de gamla rösterna, de som beständigt viska och kvida om tvångets evangelium. En otäck lust äga vi att pina oss själva och andra, att försumpa och förbittra den korta tid livet skänker oss. Försakel-

sens gifftingda blod är det som ännu rinner i våra ådror. Ingen ro ge vi oss förr än vi dragit gråsvarta moln över kärlekens rosiga himmel.

Allt vad till könslivet hör har betecknats med ett för de sedliga särdeles kärt ord — smuts. Smuts och smuts. Men asketism är renhet.

Vem vet dock icke något om de tunga lidanden och smygande faror kyskhetsbudet förorsakar, för att icke tala om allt det eländiga hyckleri som följer det likt skuggan kroppen. Man förbiser alldeles eller kanske rättare: man vill ej erkänna att avhållsamhet oftast icke kan för den fullvuxne (och det är endast om dem det är fråga) vinnas utan genom de olyckligaste kroppsliga och själsliga marter, medan det normala tillfredsställandet av könsdriften innebär njutning och kraft.

Likafullt predikas avhållsamhet, fast, försiktigt nog, tillägges med en djup suck, att köttet är svagt. Naturligt utomäktenskapligt könsungäme är den stora synden. Avhållsamhet innefattar i sig icke självbefläckelse och onaturliga laster. Besynnerligt och betecknande nog.

Det är som om sinnlighetens förirrande på dessa vägar vore något mänskan mera värdigt, något kyskare, mindre smutsigt. Köttet är svagt, och för att undgå den stora synden, så

Att perversitet följer i avhållsamhetens dunkla spår, är lätt förklarligt. Då det, som är naturligt skall dragas ned på ett så vanvettigt sätt, vad under att det som är onaturligt då listar sig fram, härjar och smittar.

J lönndom.

Att avhållsamhet är möjlig, därpå äro »de fina flickorna» lysande bevis. De stå där med jungfrulighetens krans virad kring sin blyga hjässa, ärbara, rena, kyska. Det får inte betvivlas, det är ett axiom som man vackert måste buga sig inför och beundra. Ej under således att det blir ett sådant oväsen, om någon djärvs liksom låta påskina, att det dock icke är så helt bestämt med de s. k. fina flickornas obefläckade renhet, deras såsom helig erkända dygd. Och dock, hade han så orätt? Kan man icke på sätt och vis säga, att han åtminstone haft mödrarna på sin sida? Hur rädda voro de icke för att lämna sina älsklingar utan »förkläden». Och vad tjänade dessa till, om ej att försvara mot angrepp, som — det fruktade omtänksamma mamma naturligtvis — kunde komma unga dottern på fall. Antagligen stödde man påståendet om sådan sann och hög sedlighetskänsla därpå, att det var så få — man vet dock icke hur få*) — av dem, som föllo såsom det heter, i jämförelse med bland de andra kvinnorna, »de obildade», de fattiga. Man låtsade alldeles icke om, att dessa äro utsatta för vida större frestelser, att männen våga mycket mera emot dem.

Förr prisades kvinnan så där i allmänhet för sin renhet, men sedan man kommit att tänka på att en ofantligt stor falang av dem har könsumgänge utom äktenskap, har man ändrat det dithän, att nu tilldelas den stora utmärkelsen endast åt s. k. bildade kvinnor.

* »Av erfarna kvinnoläkare göres ingen hemlighet av, att de fall, då jungfrurna befunnits orörda ända till 30 år, höra till sällsyntheterna.» (Dr H. Janke: Die willkürliche Hervorbringung der Geschlechts bei Mensch und Hausthieren.)

Men hur förhåller det sig i verkligheten med den där över måttan prisade kyskheten? Allmänt tyckes man antaga, att de såsom ogifta ej ha eller haft köns-
 umgänge. Må vara — ibland, men om de äro k y s k a,
 är väl en helt annan fråga, och därom äro meningarna
 mycket delade. Personer, som omöjligt kunna miss-
 tänkas för några friare tendenser, som med armar och
 ben bekämpa fria kärlekens läror, äro dock förvissade
 om, att självbefläckelse icke är så ovanlig
 bland både äldre och yngre »fina flickor». Så fram-
 gick av den diskussion, som Stockholms lärarsällskap
 jämte läkare och gymnaster höllo — det var i den
 gamla goda tiden, ty det var före 1870 — och som
 behandlade frågan om osedligheten i skolorna bland
 såväl gossar som flickor, att onanien var ungefär lika
 utbredd inom det ena och det andra könet. En talare
 påstod dock, att den förekom oftare bland flickor och
 han anförde ett exempel från en fin flickpension, där
 av några och sextio unga damer ej någon funnits, som
 icke var »hemfallen åt lasten». Men ifall det är så,
 att självbefläckelse är mycket allmänt utbredd bland
 flickor, yngre som äldre, kan man då med rätt påstå
 att kvinnan praktiskt visat att kyskhet är möjlig, så
 vida icke naturligtvis, att med kyskhet menas avhåll-
 samhet utom äktenskapet, — avhållsamhet från sam-
 lag nota bene.

Må ingen upptaga detta mitt resonnemang för
 annat än vad det är, ett försök att så ärligt som möj-
 ligt och fördomsfritt betrakta en viktig del av den
 fråga jag här behandlar. Minst av allt, det vill jag
 på det bestämdaste betona, har det varit min mening
 att vilja döma eller kränka; hur skulle det vara mig
 möjligt, då jag finner det så självklart, att förhållan-

det ej kan vara annorlunda, så länge naturligt köns-
umgänge skall för den ogifta kvinnan beteckas så-
som »boleri och all slemhet».

”Den mindre lasten”.

Då jag som fånge tjänstgjorde såsom tillfällig bib-
liotekarie på Långholmens kronohäkte, ombads jag att
ej glömma, att till varje fånge lämna en liten skrift
om självbefläckelse. Det var den litteratur, han skulle
uppriskas med första söndagen inom de grå mu-
rarna.

Det är ju rent ohyggligt att tänka, att han som
skild från sin hustru eller käresta skulle i månader,
kanske år leva i fullständig avstängdhet, erhöi denna
smutsbok, ty något annat var det icke. Är han icke
där, rent ut sagt, dömd till självbefläckelse? Och då
sätter man i hans hand en bok, däri det heter att den,
som hänger sig åt »den lastfullaste av alla synder», är
sin egen mördare, det är den omedelbaraste vägen
till graven o. s. v.

Det skall vara ett samhälle byggt på kristligt hyck-
leri, som kan tänka ut sådan raffinerad hämd!

Den enda ursäkt, jag kunnat räkna ut, är att
människorna voro så ärkedumma den tiden, att de
verkligen trodde att, såsom ett självbefläckelsehelgon
uttrycker det, »denna last bortrycker lika många män-
niskor i blomman av deras ungdom som pästen».

Länge målade man upp de hiskligaste skräm-
bilder. Nu tycks man i stället ganska allmänt ha slagit
över till den motsatta ytterligheten och betraktar själv-
befläckelse såsom tämligen oskadlig. Av uttrycket »di-

barnet börjar, och 70-åringen slutar» skulle man ju kunna få den föreställningen, att för hälsan betyder det just ingenting, eftersom man likväl kan uppnå en så hög ålder. En tysk läkare, Albrecht, stöder sig t. o. m. på skaparens mening: varför hade han annars skänkt oss förmågan att leva friska utan kvinna, om vi icke skulle använda den? Och den ryska läkaren Guttceit påstår, att eljes kraftiga män, som aldrig onaniserat, visa sig odugliga, ja, impotenta vid samlag, medan forna onanister ända in i det femtionde levnadsåret ha full kraft kvar.

Därom kan jag icke yttra mig. Men jag dristar dock erinra om, att det ligger något självkränkande i denna självtillfredsställelse, och att faran för överdrift därvid är mycket, mycket stor. Inbillningen stegras till sin höjd, och tillfället att tillfredsställa lusten är vida större på onaturlig väg än i ett naturligt förhållande. Tissot, som var den första som tog upp frågan om självbefläckelse i ett större arbete, berättar såsom exempel på ett det grymmaste prov ett våldfört temperament någonsin undergått, om en ung flicka, vilken, »tård av sin tränad och bibehållande med en förundransvärd styrka sitt samvete rent», utövade självbefläckelse även i det ögonblick, då hon låg för en gammal och avskräckande skriffaders fötter, suckande över sin olycka.

Onaturlighet måste, såsom jag påvisat, nödvändigt bliva en följd, så länge avhållsamhetsdogmen skall varda gällande*). Mantegazza påpekar också, att den lidelsens förirring, som kallas onani eller självbefläckelse, är vida vanligare hos högtstående, bildade folk,

*) I ett följande kapitel som skall avhandla sjuk kärlek, återkommer jag utförligare till perversitet och könliga förirringar.

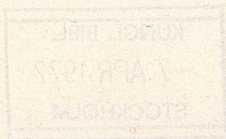
emedan hos dessa moraliska och religiösa fördomar samt ekonomiskt tvång försvårar, ja, förhindrar könens närmande till varandra. »Där kropparna äro nakna», skriver han, »där kärlekens tillfredsställelse är lätt och fritt, är självbefläckelse nästan okänd.» Vid studier och undersökningar i Amerika och Indien har han fått sanningen av denna sin mening bekräftad.

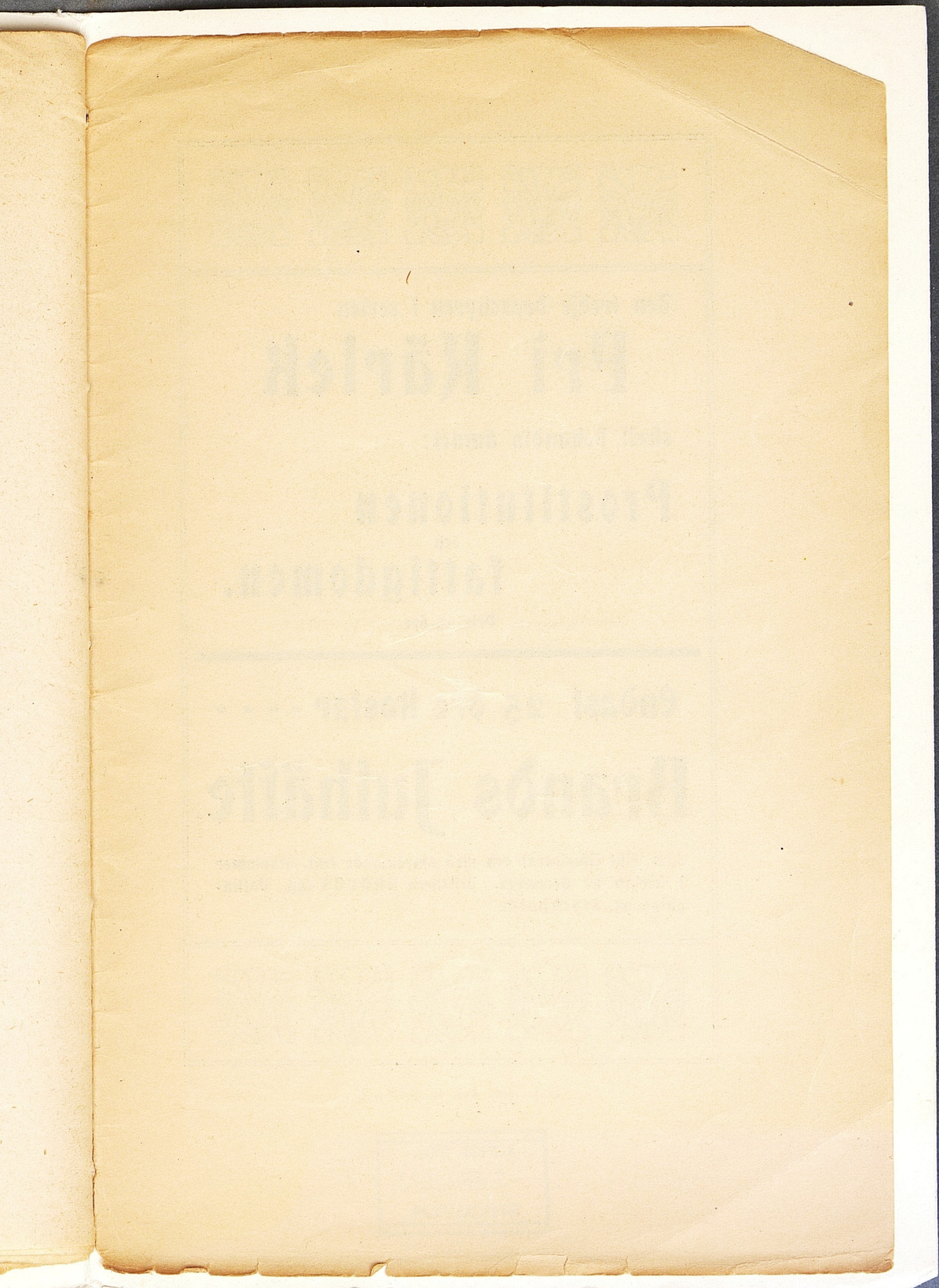
Ny könsmoral.

Det är ej längre fråga om gamla, förbenade moralbud, utan om människornas lycka. Hygienens krav kunna ej nu negligeras. Det gäller, att få till stånd en samstämmighet mellan hygien och moral.

Det hyckleri, som hittills härskat, måste slås ned. Det är icke sannt, att därmed skulle överdriften få fria tyglar, tvärtom, så vida en naturlig uppfattning av det könsliga livet inplantades redan hos de små barnen. Nu är det hemlighetsmakeriet som också har en stor skuld i att självbefläckelse redan tidigt narrar barnet in i sitt onaturliga tvång och därmed grundlägger en falsk föreställning om samt en ful syn på kärleken.

Det är glädje och skönhet och förståelse, som skall kunna rädda mänskligheten från härjande överdrift såväl som från avhållsamhetens faror.

Den tredje broschyren i serien

Fri Kärlek

skall behandla ämnet:

Prostitutionen och fattigdomen.

Pris 25 öre.

Endast 25 öre kostar - - - -

Brands Julhäfte

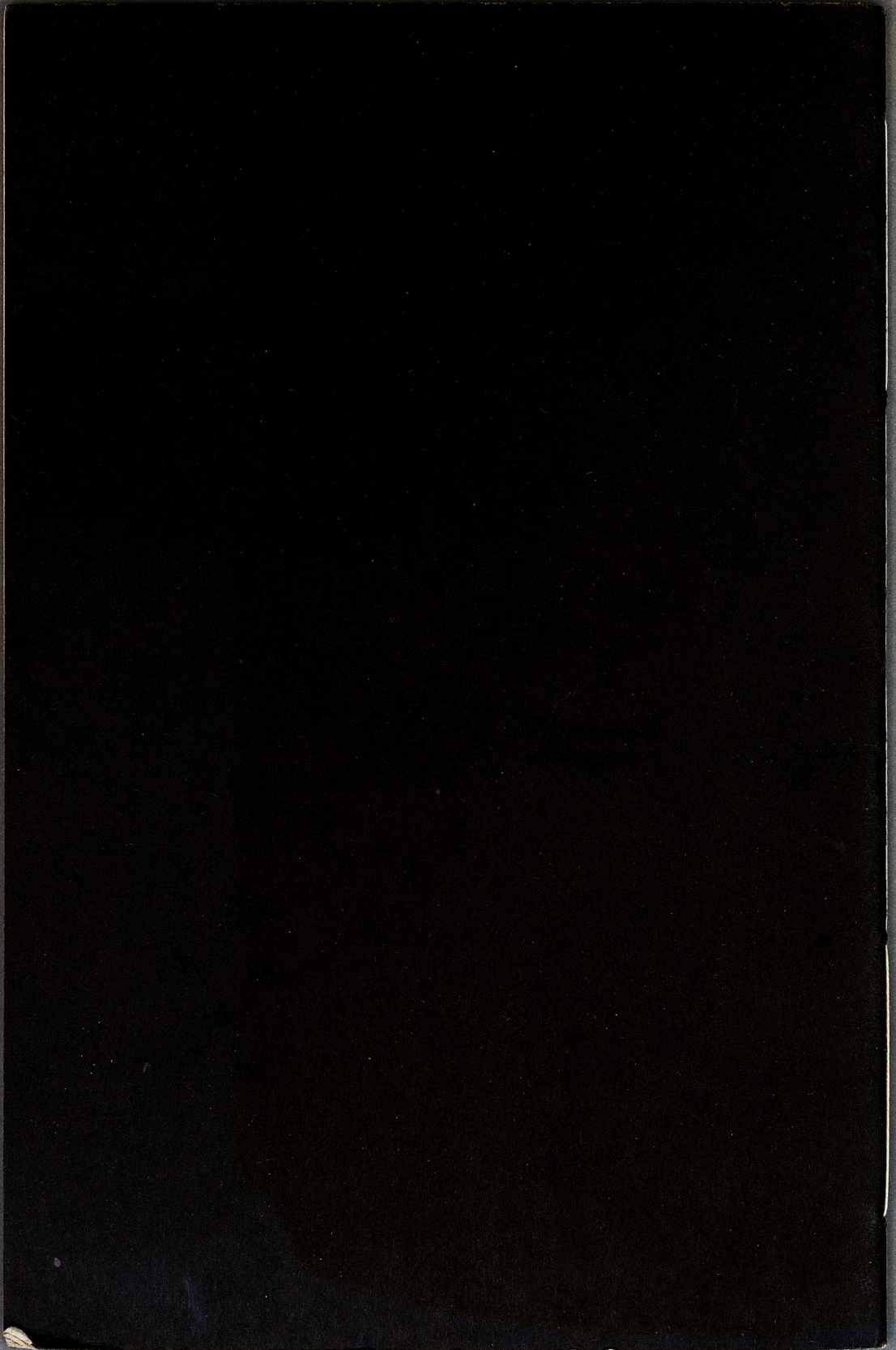
som rikt illustrerat och med omväxlande text, utkommer i början av December. Tillskriv BRANDS exp., Vallingatan 25, Stockholm.

Stlm 1910. Rob. Hultgren & Co

KUNGL. BIBL.
- 7 APR 1972
STOCKHOLM

www.books2ebooks.eu